

«Із далекого Китаю дивишся на Україну й розумієш, що живемо у постійній війні із самим собою, втративши внутрішню гармонію. А вона українцям ой як не завадила б...»

Про поїздки до Китаю Олексій Москаленко мріяв років із 15-ти. То була пристрасть до невідомого, бажання побачити на власні очі древню й загадкову країну з багатими традиціями, що швидко змінювалася й розвивалася у сучасному світі. Проте мріяв потрапити туди не в статусі пересічного туриста, а прагнув навчатися в Піднебесній і... працювати. На відміну від своїх ровесників хлопчина з Глобиного, котрий виріс у звичайнісінькій родині, цю мрію не вважав захмарною чи нездійсненною. Жив за принципом одного з героїв фільму «Чародії»: бачу мету, вірю в себе, не бачу перешкод. Як сам зізнається, протягом чотирьох наступних років робив усе, щоб втілити мрію в життя: навчався, збирав інформацію про Китай та про освітні проекти, пов'язані з цією країною. З думкою про омріяну Піднебесну після закінчення школи вступив до Полтавського університету економіки і торгівлі, щоб вивчати міжнародну економіку. Результат? Ось уже майже п'ять років Олексій Москаленко проживає в Китаї та працює в транснаціональній компанії в багатомільйонному Шанхаї.

Під час поїздки до Китаю свого колишнього студента Олексія Москаленка навідав ректор ПУЕТу Олексій Нестуля.

— Мені було 19 років, коли вперше приїхав до Китаю, — розповідає Олексій. — Як потрапив? Та дуже просто: взяв участь у проекті з обміну студентами і поїхав на рік вивчати китайську мову. Для мене то була друга поїздка за кордон і перша — в таку далеку країну. Певною мірою, то був вияв авантюризму, бо їхав, зовсім не знаючи китайської мови. До слова, я доволі скептично ставлюся до вивчення саме китайської без занурення в мовне середовище. З тією ж англійською, французькою чи італійською все набагато простіше: як і українська, вони належать до індоєвропейської мовної сім'ї, тож завдяки спорідненості їх і вивчати легше.

— **Під час тієї поїздки, аби знайти порозуміння, ти англійською мовою користувався?**

— Зрідка (сміється). Уявіть собі: у групі в університеті, де я навчався, — 25 студентів. З них один українець, одна росіянка, дві італійки, а решта — корейці, котрі ні англійської, ні китайської не знають. Спілкувалися спочатку на мигах та на пальцях. Найдивніше те, що чудово один одного розуміли.

— **Китай та Україна дуже різняться між собою. Чи не було в тебе культурного шоку?**

— Ця країна відрізняється від будь-якої іншої держави світу. І чим довше там живеш, тим краще розумієш, наскільки ми насправді різні. Розумієш, що є базові речі, однакові для жителів нашої планети, проте ми сильно різнимось в деталях.

Власне, у цьому й полягає нині моя робота — відшліфовувати всі міжкультурні нерівності, котрі призводять до значних проблем у бізнесі. Я, наприклад, знаю, чому не вдалося втілити в життя великі проекти між Китаєм та Україною. Упевнений, що трапилося це через культурну дезкомунікацію: не було тієї сторони, котра змогла б загладити всі гострі кути. Чимало проектів не вдалося реалізувати через, здавалося б, дрібні деталі, котрі ні китайська, ні українська делегації не бачили і не враховували. Проте це цілком до снаги людині, котра ніби живе в двох вимірах, має дві сторони — китайську та українську.

— **А твоя українська сторона у мирі співіснує з китайською?**

— Не завжди. Просто я вже трішки навчився використовувати їх, залежно від ситуації. Інколи моє керівництво говорить: «Так, Олексію, вимикай свою китайську сторону і кажи прямо». Бо в цій культурі не прийнято говорити прямо. Якщо це робиш — китайців це дивує, бо інформацію потрібно подавати завуальовано, ніби запаковану в коробку. Навіть просту річ потрібно подати в правильному ракурсі. Наприклад, коли китайський хлопець знайомиться з китайською дівчиною, він заходить дуже здалеку (образно кажучи, робить крюк через три поверхи і заходить ззаду), а в нас все напругу і в лоб. А там так спілкуються і в особистому житті, і в бізнесі.

— **Отакі тобі справжні китайські церемонії.**

— Авжеж. Нещодавно зустрівся із власницею одного із заводів. От вона виявилася найпрямолінійнішим жителем

Мрії збуваються: історія Олексія Москаленка — яскраве тому підтвердження.

Китаю, якого я зустрічав за всі роки, що живу й працюю там.

— Тобі складно було з нашою схильністю до відвертості у перший рік роботи в Китаї?

— Аж ніяк, бо китайці дуже толерантні. Й до багатьох речей ставляться з великим розумінням. Навіть якщо ти робиш щось таке, що китайцям не подобається, тобі про це не скажуть: усе «списується» на культурну різницю. Головне, щоб іноземці не виявляли агресії: от її китайці не сприймають. Якщо ти вихлюпуєш негативну енергію, ти втрачаєш своє обличчя.

Ще один момент, який іноземці не враховують, а для китайців він дуже важливий, — це ієрархія. Вона яскраво проглядається в суспільстві та в бізнесі, з нею пов'язано чимало моментів в етикеті. Для прикладу, візитку спочатку дають першій особі делегації чи керівнику компанії. Подарунок кращий — теж керівникові. Якщо ти робиш однакові подарунки першій особі фірми і його підлеглому, то образиш обох.

Ієрархія дуже чітка й ніхто нікуди не лізе, не намагається підсидіти старшого за статусом. Усі живуть за Конфуцієм: кожен займає свою нішу — в цьому секрет злагодженого китайського механізму. Як на мене, то українцям добре жити якраз і заважають хаотичність і зайва, часто невиправдана, амбіційність.

«Китайці ніколи не стануть європейцями: вони добре вчаться і беруть те, що їм подобається, проте не забувають

про власне коріння»

— Тобто жителі Піднебесної керуються більше здоровим глуздом, ніж емоціями?

— Порівняно з нами, то так. Але зараз у китайському суспільстві з'явився тренд до емоційності. Бо країна відкривається, набирається європейських звичок. При цьому китайці ніколи не стануть європейцями: вони добре вчаться і беруть те, що їм подобається, проте не забувають про власне коріння. У них немає апокаліптичних теорій на кшталт кінця світу чи судного дня, китайці переконані, що Всесвіт постійно змінюється, а разом з ним — і ми. Вони живуть згідно з теорією балансу енергії, коли в житті людини повинні гармонійно поєднуватися п'ять стихій — земля, вода, вогонь, дерево і метал. І цей баланс вони витримують у всьому — в особистому житті, харчуванні, бізнесі.

— І схоже на те, що тобі це подобається?

— Якби не сприймав китайську культуру та традиції, то через місяць би поїхав звідти. Мої знайомі італійці вивчають мову, але не можуть прийняти культуру. І це не через славнозвісну італійську емоційність, а радше через закритість європейців і певне небажання позбуватися стереотипів. Китайці ж, навпаки, намагаються уникати помилок інших країн та культур, які закриваються від решти світу. Вони прагнуть відкрити свою країну, познайомити якомога більше людей з історією, культурою. Тому майже при кожному університеті Китаю сьогодні працюють мовні курси. Якщо в Україну щороку на навчання приїздять 30 тисяч іноземців, то до Китаю — 200 тисяч.

— Це не лише культурний та освітній обмін. Певно, таким чином китайці намагаються ще й зруйнувати стереотипи, які існують у світі?

— Справді, стереотипів вистачає. На них страждає й цивілізована Європа. Нещодавно один знайомий німець розповідав, що бачив сюжет про дівчинку з Китаю, котра приїхала навчатися до Європи. А до того вона, мовляв, жила в Пекіні в районі Чаоянг і щодня на велосипеді їздила до школи. Біденька! От у Європі вона буде щаслива... А нічого, що район Чаоянг — це район мільярдерів, де знаходяться всі посольства, а квартири коштують від 500 тисяч євро? А в новинах подають так, ніби бідній китайці пощастило, що вона вирвалася до цивілізованого світу.

— І все ж погодься, що наші співвітчизники більше налаштовані на Європу. Існує в суспільстві такий стереотип: якщо на навчання — то до Європи, працювати — теж туди, бо зарплата краща.

— Молодим і амбітним, котрі мріють чогось досягти в житті, я б усе-таки радив обирати Китай і країни Азії, де потужно розвивається економіка, а не стареньку Європу. Мої знайомі архітектори-європейці, котрі відкрили в Шанхаї власну архітектурну фірму, якось зауважили, що міста такого рівня (24 мільйони жителів) у старому світі є, але вони вже мертві, чимось нагадують дідуся з бабусею. Міста стали своєрідними музеями, куди туристи приїздять пофотографуватися, а місцеві жителі борються з емігрантами за місце під сонцем. Йдеться про такі мегаполіси, як, скажімо, Лондон, де я бував неодноразово і котрий видався мені дещо депресивним.

З іншого боку, не треба забувати, що у Європі існує велика конкуренція навіть серед представників так званих титульних націй. Яскравий тому приклад — моя знайома, котра народилася й живе у Швейцарії, зважаючи на специфіку багатомовної країни, на рівні рідної знає кілька іноземних мов. Вона отримала престижну освіту в престижному тамтешньому університеті, проте працювати доводилося звичайною офіціанткою в кафе, доки доросла до дрібного клерка. І так не лише в Швейцарії. Як на мене, то європейська побутова ситість породжує небажання що-небудь відкривати, шукати. Бо від ситості закриваються очі.

— А що говорять твої знайомі китайці про українців?

— Вважають нас дуже... хаотичними і не розуміють стану паніки, в якому ми часто існуємо. Якщо китаець чогось не знає — він вчиться. А ми під впливом пихи та гордоців вмикаємо захисну комбінацію «я й так знаю», хоча насправді не знаємо нічого. Китайці ж не соромляться запитувати.

Наприклад, у Китаї мені дуже близькими будуть жителі Анголи, Австралії чи іншої країни. Бо ми — чужинці і щодня зіштовхуємося з одними й тими ж проблемами. Власне, мені у будь-якій країні світу дуже легко спілкуватися з

іноземцями, незалежно від нації. Головне, щоб вони розуміли англійську мову. В Україні важко, бо я представник нації країни, до якої вони приїхали. А тому іноземці не можуть різко критикувати чи говорити про те, що їм не подобається, стають обережними та ввічливими. Лише коли говорю, що живу в іншій країні, то починають розповідати про українські ідіотичні особливості, які, до речі, має кожна країна. Тільки українці, мені здається, до цих зауважень не прислуховуються. Не хочуть чути. Це, мабуть, трішки пов'язане з комплексами.

«Я не намагаюся купувати житло чи авто в Шанхаї, хоча міг би, і не мрію про те, щоб мої діти народилися тут»

— Льошо, знаю, що у 2008 році ти був українським волонтером на літніх Олімпійських іграх в Пекіні. Якраз то був перший рік твого перебування в Китаї. А зараз підтримуєш з Батьківщиною стосунки, береш участь у спільних українсько-китайських проектах?

— На жаль, це виключно культурно-освітні проекти, в яких беру участь як добровільний помічник і консультант Посольства України в Китаї. Наприклад, зараз реалізується проект транслітерації китайської мови на українську (йдеться про правильну передачу китайських ієрогліфів українською мовою). До цього проекту залучено чимало учасників, я теж намагаюся зробити свій внесок. Ще співпрацюю з Інститутом Конфуція, котрий допомагає налагодити діалог між Львівською

міськрадою та посольством Китаю. Львівська мерія дуже зацікавлена у такій співпраці, нещодавно мер цього міста особисто приїздив до Китаю.

— А Полтава? Не було спроб з боку нашого міста налагодити співробітництво з Китаєм і знайти місто-побратим?

— Було б бажання з боку по-лтавської сторони, я б допоміг. Тут потрібен інтерес найвищого рівня. Тільки тоді буде результат, бо поки що влада українських міст демонструє пасивність, і Полтава — не виняток. Натомість китайці зацікавлені у розширенні кордонів і прагнуть завдяки теплій позитивній енергетиці та гостинності продемонструвати, що вони відкриті для світу, зруйнувати стереотип закритої держави. Китайські інвестори зацікавлені в тому, щоб вкладати кошти у проведення за кордоном культурних заходів та проектів. Як приклад, доволі солідна китайська організація, що працює у Лондоні, опікується китайським кіно у Британії. Якби було справжнє бажання з боку України реалізувати щось аналогічне і в нашій державі — китайці б охоче підтримали таку ідею.

Щодо Полтави, то потрібно, щоб був месидж з боку полтавської мерії стосовно співпраці. Ще треба знайти місто в Китаї, схоже з Полтавою за іміджем, і з ним налагодити зв'язок... Та скажу відверто, що дуже скептично дивлюся на все це, оскільки маю негативний досвід: мої співвітчизники до реалізації таких проектів ставляться формально. А потрібно вилазити із власної коробки і мислити більш масштабно. Головне — навчитися себе реально оцінювати і презентувати на світовому ринку. Бо при завищеній самооцінці потім з'являються невинувдані очікування, далі — внутрішня боротьба й агресія. Із далекого Китаю дивишся на Україну й розумієш, що живемо у постійній війні із самим собою, втративши внутрішню гармонію. А вона українцям ой як не завадила б...

— Тата з мамою до Китаю на гостину ще не запрошував?

— Мої батьки, як і раніше, проживають у Глобиному, а в душі живуть в Китаї. [Мобильный шиномонтаж](#) та я поки що не бачу причин для їхньої поїздки сюди, оскільки переліт доволі тривалий: прямий рейс літаком із Києва до Пекіна займає 10 годин. Мандрівка дуже втомлива, тож краще я їх навідуватиму. З іншого боку, мої знайомі, котрі живуть у Азії вже понад п'ять років, тільки тепер кличуть у гості батьків, бо процес підготовки дуже тривалий. Та й тато з мамою радше до Європи поїдуть, щоб навідати мою сестру, котра нині живе в Лондоні.

— Можливо, надто особисте запитання, але чи не думав ти про те, аби залишитися в Китаї назавжди?

— Нині я живу, як більшість моїх колег-іноземних співробітників, за принципом: мій дім там, де моя зубна щітка. Такий собі громадянин світу (посміхається), усе майно котрого вміщується в одну дорожню сумку. Це тонкий психологічний момент, та я не намагаюся купувати житло чи авто в Шанхаї, хоча міг би, і не мрію про те, щоб мої діти народилися тут. Я залишаюся в Китаї зараз, бо бачу перспективу для цієї країни і перспективу для власного розвитку. Мій колишній керівник говорив: «Не повертайся в Україну за жодні гроші, які тобі пропонуватимуть,

Футуристичні краєвиди Шанхая вражають і з висоти пташиного польоту...

... і з набережної.

бо ти втратиш свій світогляд, оскільки знову доведеться жити зовсім іншими категоріями». Можливо, він і правий, проте виїздити в інший кінець світу не хочеться. Тому потрібно змінювати психологію в самій Україні...

Фото з особистого архіву Олексія Москаленка та Олексія Нестулі